дослідія.

ГЕОГРАФІЯ · 9 КЛАС

Секторальна модель економіки

СЦЕНАРІЙ ЗІ СЛАЙДІВ · НОТАТКИ ВЧИТЕЛЯ

Географія · 9 клас · Слайдів: 17 · Інтерактивних елементів: 1

Сектори економіки, структура зайнятості та аналіз часток валової доданої вартості.

Учні класифікують діяльність за результатом, пояснюють зв’язки секторів, порівнюють структуру зайнятості й будують дві стовідсоткові смуги за даними навчальної вправи.

Підготовка

Ноутбук і доступ до презентації; інтерактивна дошка, телевізор або проєктор; зошити або роздрукований робочий аркуш, лінійки та три кольорові олівці для двох стовідсоткових смуг.

Маршрут уроку

Проблемне запитання — Чому в умовних моделях змінюється частка зайнятих у сільському господарстві та послугах?

Діяльність та інфраструктура — Розрізняємо матеріальні результати й послуги; знаходимо господарські зв’язки.

Три сектори та деталізація послуг — Первинний, вторинний, третинний; IV і V як навчальна деталізація сфери послуг.

Як змінюється структура зайнятості — Порівнюємо умовні моделі та розрізняємо кількість працівників і частку у відсотках.

Практикум — Класифікуємо діяльність, аналізуємо три умовні країни, розраховуємо частки ВДВ і будуємо дві смуги по 100 %.

Підсумки та самооцінювання — Формулюємо висновок із числовими доказами й називаємо межі даних.

Навчальні цілі

Розрізняю сектори за результатом діяльності й пояснюю зв’язки між ними.

Аналізую структуру зайнятості та обчислюю різницю у відсоткових пунктах.

Розраховую частки доданої вартості й будую стовідсоткову смугу.

Пояснюю межі висновків зі структури економіки.

Очікувані результати навчання

Розрізняю сектори за результатом діяльності й пояснюю зв’язки між ними.

Аналізую структуру зайнятості та обчислюю різницю у відсоткових пунктах.

Розраховую частки доданої вартості й будую стовідсоткову смугу.

Пояснюю межі висновків зі структури економіки.

Модельна навчальна програма МОН «Географія. 6–9 класи», С. Кобернік та співавтори, 9 клас, розділ «Національна та світова економіка».

1. Секторальна модель економіки

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Попросіть пригадати попередні знання. Запитання для старту — на наступному слайді.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

2. Чому змінюється структура зайнятості?

Порівняйте дві умовні моделі · первинний / вторинний / третинний

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Прочитайте з учнями легенду й назву показника: це частка зайнятих, а не обсяг виробництва. У парах порівняйте первинний і третинний сектори: 70→10 %, 10→70 %. Поставте прогноз, яку роль можуть мати механізація і нові потреби. Це дві умовні моделі, не історична статистика однієї країни.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

3. У господарстві працюють різні види діяльності

Спочатку назвіть діяльність, потім її результат.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Попросіть знайти на ілюстрації приклад добування природного ресурсу, переробки, перевезення, торгівлі, медицини й освіти. Сцена художня та умовна, не конкретне місто. Зафіксуйте запитання: чим відрізняється результат діяльності цих об’єктів?

Наступний слайд дає перше групування.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

4. Виробнича сфера й сфера послуг

Матеріальні блага

Сільське господарство, промисловість і будівництво дають продукцію або споруди.

Послуги

Транспорт, торгівля, освіта й медицина виконують корисну діяльність.

Взаємозалежність

Підприємству потрібні транспорт і знання; школі — будівля, електрика й обладнання.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Це групування за результатом діяльності з авторської презентації. Попросіть назвати, що дає поле, завод, залізниця й лікарня на попередній ілюстрації. Не твердьте, що послуга «не є виробництвом» в економічному значенні.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

5. Інфраструктура з’єднує господарство

Виробнича

Дороги, залізниця, електромережі, склади та зв’язок допомагають підприємствам.

Соціальна

Школи, лікарні, заклади культури забезпечують потреби людей.

Спільне користування

Тією самою дорогою їдуть працівники, учні та вантажі.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: На попередній ілюстрації попросіть простежити шлях вантажу від поля до заводу та людей до школи. Інфраструктура — не «третій сектор» як ціле: це сукупність об’єктів і служб, які підтримують життя та господарство. Учні пояснюють, що порушиться, якщо закрити залізничний вузол.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

6. Три сектори: від ресурсу до послуги

I · первинний

Отримує ресурси безпосередньо з природи: землеробство, видобуток, лісове господарство.

II · вторинний

Переробляє сировину та створює споруди: промисловість і будівництво.

III · третинний

Надає послуги: перевезення, торгівля, медицина, освіта, IT.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Попросіть провести ланцюг «пшениця → борошно → хліб → доставка». Вирощування — I; помел і випікання — II; доставка — III. У базовій трисекторній моделі всі послуги належать до III. Назву сектора визначайте за діяльністю, а не за зовнішністю будівлі.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

7. Деталізація послуг: III, IV і V

III · прямі послуги

Транспорт, торгівля, туризм та інші послуги споживачам.

IV · інформація й підтримка

IT, фінанси, інформаційна й ділова діяльність.

V · розвиток людини

Освіта, охорона здоров’я, наука в навчальній схемі уроку.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Авторська презентація використовує п’ятисекторне групування. Чітко поясніть межу: IV і V — деталізація послуг, а не нові універсально визначені сектори. У трисекторному порівнянні вони знову входять до III. Різні джерела можуть інакше відносити освіту, медицину чи дослідження; у вправі працюємо за оголошеною легендою.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

8. Визначте сектор за дією

Ваша дія

Класифікуйте: вирощування пшениці, випікання хліба, перевезення хліба, робота школи, розроблення застосунку. Спершу назвіть результат кожної діяльності.

Запитання: Визначте сектор за дією

Пояснення: У п’ятисекторній навчальній схемі: I, II, III, V, IV. У трисекторній моделі останні три належать до III. Важливе пояснення результату й зазначення, за якою моделлю класифікуємо.

Нотатки для вчителя: Критерій: У п’ятисекторній навчальній схемі: I, II, III, V, IV. У трисекторній моделі останні три належать до III. Важливе пояснення результату й зазначення, за якою моделлю класифікуємо. Спочатку власна відповідь; за помилки поверніться до прикладу, а не повідомляйте лише правильний термін.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

9. Частки змінюються, сектори не зникають

Аграрна модель

70 / 20 / 10 % зайнятих у I / II / III.

Індустріальна модель

Промисловість набуває більшої ролі; це узагальнення, не обов’язкова стадія кожної країни.

Постіндустріальна модель

10 / 20 / 70 % зайнятих у I / II / III.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Поверніться до діаграми з початку. Механізація може збільшити випуск у землеробстві за меншої кількості працівників; зростання потреб створює роботу у сфері послуг. Це можливий механізм, а не доказ причин за двома умовними смугами. Усі три сектори продовжують існувати.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

10. Менша частка означає менше працівників?

Ваша дія

Було 100 працівників, із них 20 у промисловості. Стало 200 працівників, із них 30 у промисловості. Порівняйте кількість і частку.

Запитання: Менша частка означає менше працівників?

Пояснення: Кількість збільшилася з 20 до 30, але частка зменшилася з 20 % до 15 %, тобто на 5 відсоткових пунктів. Це різні показники.

Нотатки для вчителя: Критерій: Кількість збільшилася з 20 до 30, але частка зменшилася з 20 % до 15 %, тобто на 5 відсоткових пунктів. Це різні показники. Спочатку власна відповідь; за помилки поверніться до прикладу, а не повідомляйте лише правильний термін.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

11. Практикум · класифікуйте діяльність

Ресурс і переробка

Вирощування пшениці; видобуток руди; виробництво автомобілів; будівництво житла.

Послуги

Перевезення вантажів; робота банку; розроблення застосунку; робота школи й лікарні.

Пояснення

Для кожного назвіть результат діяльності та номер сектора за прийнятою в уроці схемою.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Учні заповнюють таблицю в аркуші. Спочатку самостійно, потім звіряють у парі. Критерій: правильно названий результат, позначена модель (три чи п’ять секторів), пояснено принаймні три неоднозначні випадки. Не оцінюйте лише цифру без обґрунтування.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

12. Три умовні країни — три структури

Країна А

I — 58 %, II — 24 %, III — 18 %.

Країна Б

I — 18 %, II — 39 %, III — 43 %.

Країна В

I — 3 %, II — 22 %, III — 75 %.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Усі числа з авторської навчальної вправи й означають частку зайнятих. Сума в кожній країні — 100 %. Учні записують найбільший і найменший сектор та різницю у відсоткових пунктах: А — 40, Б — 25, В — 72. Не шукати умовні країни на карті.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

13. Що можна виснувати з часток зайнятих?

Ваша дія

У країні В 75 % працюють у послугах. Чи доводить це високу якість освіти або медицини? Яких даних бракує?

Запитання: Що можна виснувати з часток зайнятих?

Пояснення: Ні. Потрібно знати структуру й якість послуг, продуктивність, доступність освіти та медицини. Частка зайнятих описує розподіл працівників, не добробут автоматично.

Нотатки для вчителя: Критерій: Ні. Потрібно знати структуру й якість послуг, продуктивність, доступність освіти та медицини. Частка зайнятих описує розподіл працівників, не добробут автоматично. Спочатку власна відповідь; за помилки поверніться до прикладу, а не повідомляйте лише правильний термін.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

14. Україна: обчисліть частки ВДВ

2010 · млн грн

I: 143 821 · II: 216 097 · III: 594 554 · разом: 954 472.

2024 · млн грн

I: 865 563 · II: 1 153 013 · III: 4 627 342 · разом: 6 645 918.

Формула й межа

Частка = ВДВ сектора ÷ загальна ВДВ × 100 %. Значення в поточних цінах.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Набір чисел із наданої авторської презентації, с. 21. Первинну таблицю Держстату для цього набору окремо не звірено, тому це дані навчальної вправи, не підтверджена статистична публікація платформи. Приклад: I у 2024 році = 865 563 / 6 645 918 × 100 ≈ 13,0 %. Не порівнюйте номінальні суми за 2010 і 2024 як реальне зростання.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

15. Побудуйте дві смуги по 100 %

2010

I — 15,1 % · II — 22,6 % · III — 62,3 %.

2024

I — 13,0 % · II — 17,3 % · III — 69,6 %.

Перевірка

Однакові кольори для секторів; кожна смуга близька до 100 % через округлення.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Спершу учні обчислюють частки самостійно, потім будують дві стовідсоткові смуги в аркуші. Порівнюйте частки ВДВ, а не частки зайнятих попередніх слайдів. Різниця у відсоткових пунктах за округленими значеннями: I −2,1; II −5,3; III +7,3. Залежно від способу округлення можлива 0,1 в. п. різниця.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

16. Висновок: твердження → дані → межа

Твердження

У поданому наборі частка послуг у ВДВ зросла.

Дані

62,3 % → 69,6 %: різниця +7,3 відсоткового пункта.

Межа

Це не доводить причину змін, зміну зайнятості або реальне зростання випуску.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Попросіть учнів скласти власний висновок із трьох речень і ще одним показником. Гіпотеза про продуктивність або попит не стає доказом без додаткових даних. Зверніть увагу на вплив змін цін, методики й територіального охоплення.

Наступний крок: Перейдіть до наступного прикладу.

17. Що я вже вмію

1 — потрібна допомога · 3 — з підказкою · 5 — можу пояснити іншому. Наведіть доказ і виберіть, що повторити.

Розрізняю три сектори та пояснюю деталізацію послуг

Оцініть уміння від 1 до 5.

Визначаю сектор за результатом діяльності

Оцініть уміння від 1 до 5.

Порівнюю частки й рахую відсоткові пункти

Оцініть уміння від 1 до 5.

Будую 100-відсоткову смугу й називаю межу висновку

Оцініть уміння від 1 до 5.

Запитання: —

Пояснення: —

Нотатки для вчителя: Не оцінюйте учня за вибраний бал. Попросіть приклад-доказ і одну дію для повторення. Відповіді у вікні — спільна демонстрація, індивідуальну самооцінку учні записують у зошиті.

Наступний крок: Поверніться до сторінки курсу.

Джерела

Програма «Географія. 6–9 класи» · Кобернік та співавтори · МОН

https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Prirod.osv.galuz/Heohrafiya/Heohrafiya.6-9%20kl.Kobernik.ta.in.06.05.22.pdf